

RAPPORT

Onderzoek scenario's asiel Het Hogeland

5 juni 2024

RAPPORT

Onderzoek scenario's asiel Het Hogeland

Irene van Eldik
Gijsbert Vonk

5 juni 2024

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1

Inleiding 4

1.1	Onderzoeksopdracht.....	4
1.2	Aanpak.....	4
1.3	Landelijke Context.....	5
1.4	Lokale context.....	5
1.5	Leeswijzer.....	6

HOOFDSTUK 2

Bevindingen 7

2.1	Bevindingen.....	8
2.2	Enquête onder inwoners.....	10

HOOFDSTUK 3

Ingrediënten voor scenario's.....12

3.1	Randvoorwaarden.....	13
3.2	Keuze-ingredienten.....	13
3.3	Locatie-omvang.....	15

HOOFDSTUK 4

Drie scenario's voor permanente opvang.....16

4.1	Scenario A.....	17
4.2	Scenario B.....	18
4.3	Scenario C.....	19
4.4	Afsluiting.....	19

BIJLAGE 1

Gevoerde gesprekken met stakeholders.....20

BIJLAGE 2

Dorpen in het Hogeland.....21

BIJLAGE 3

Voorbeelden type opvang 23

HOOFDSTUK 1

Inleiding

Op dit moment biedt gemeente Het Hogeland onderdak aan 500 asielzoekers en statushouders in de tijdelijke noodopvanglocaties van het COA¹ in Uithuizen en Winsum. Deze locaties zijn operationeel sinds november 2022 en moeten in principe op 1 november 2024 hun deuren sluiten. Het gemeentebestuur streeft ernaar om op langere termijn een duurzame opvangfaciliteit te realiseren voor asielzoekers² in Het Hogeland.

Terugkijkend naar de afgelopen jaren zien we dat onder invloed van mondiale gebeurtenissen vluchtelingenstromen naar ons land komen. Op dit moment is de instroom fors en eerder zijn er ook perioden geweest dat de instroom hoog was, bijvoorbeeld in 2015. Dit resulteert erin dat de gemeente geconfronteerd wordt met urgente oproepen om heel snel asielzoekers op te vangen wat er weer voor zorgt dat er snel noodlocaties moeten worden gerealiseerd. Dit heeft als nadeel dat de kwaliteit van de noodlocaties te wensen overlaat en de maatschappelijke kosten hoog zijn omdat besluitvorming snel moet plaatsvinden.

We zien door de constante toestroom van asielzoekers de behoefte ontstaan aan permanente opvang. De recent aangenomen spreidingswet waarin staat dat Het Hogeland 251 asielzoekers moet opvangen onderstreept dat. De gemeente wil de opvang uit de crisissfeer halen en onderbrengen bij het programma Huisvesting, Integratie en Inburgering. Met de naderende sluitingsdatum van de noodopvanglocaties van 1 november 2024, is er sprake van enige tijdsdruk om tot een duurzame opvangfaciliteit te komen. Om dit proces te versnellen, heeft de gemeente Het Hogeland aan Berenschot gevraagd om spoedig in beeld te brengen wat er nodig is, voor een duurzame, langere termijn opvang van asielzoekers.

1.1 Onderzoeksopdracht

De onderzoeksopdracht die Berenschot van de gemeente heeft gekregen is als volgt geformuleerd:

Ontwerp scenario's voor de langere termijn opvang van asielzoekers in de gemeente Het Hogeland en adviseer welk scenario het best zou passen.

Deze verkenning wordt uitgevoerd binnen het programma Huisvesting, Integratie en Inburgering. Gezamenlijk onderzoeken we de optimale vormgeving van deze scenario's en adviseren wij het college welk scenario het meest geschikt is, rekening houdend met de actuele context, wensen en omstandigheden.

1.2 Aanpak

Voor de uitvoering van onze onderzoeksopdracht hebben we gesprekken gevoerd met diverse belanghebbenden die een rol spelen, of kunnen spelen, bij de opvang van asielzoekers. Het hoofddoel van deze gesprekken was om de belangrijkste criteria voor de scenario's te verzamelen. Met dit zelfde doel hebben we op 28 februari een besloten verdiepingsbijeenkomst met de raad georganiseerd.

Binnen de gemeente hebben we een diverse groep ambtenaren geconsulteerd om goed inzicht te krijgen in de context, de huidige situatie en toekomstige mogelijkheden. We hebben met ambtenaren gesproken die betrokken zijn bij diverse aspecten van het wonen en vastgoed, waaronder de versterkingsopgave, huisvesting en opvang van Oekraïense ontheemden.

Daarnaast hebben we gesproken met verschillende sociale partners en stakeholders van de gemeente en uit de omgeving, zoals lokale stichtingen in Winsum en Uithuizen, Mensenwerk, onderwijsinstellingen en Vluchtelingenwerk. Vanuit de stichting Winsum hebben we ook met enkele lokale ondernemers gesproken.

¹ Centraal Orgaan opvang Asielzoekers, www.coa.nl

² Een asielzoeker is iemand die asiel heeft aangevraagd. Hij of zij vraagt om bescherming als vluchteling en wacht op de beslissing van de overheid. In de asielprocedure wordt gekeken of iemand recht heeft op de vluchtelingstatus. Daarom wordt in dit advies de neutrale term asielzoeker gehanteerd. Bron: UNHCR

Een laatste belangrijke partner om te spreken voor het verkennen van de scenario's was het COA zelf. We hebben twee gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van het COA en zijn op locatiebezoek in de noodlocatie Winsum geweest om de huidige situatie in de praktijk te ervaren. Daarnaast hebben we een COA-locatie in Burgum (gemeente Tytsjerksteradiel) bezocht om een beter beeld te krijgen van eventuele permanente huisvesting.

In totaal hebben we 25 gesprekken gevoerd met diverse stakeholders.

1.3 Landelijke Context

In 2022 was de asielcrisis in Nederland van dusdanige omvang dat het kabinet het als een nationale noodsituatie heeft bestempeld. Als reactie hierop heeft het kabinet een reeks maatregelen genomen om de instroom en de druk op het asielstelsel te verminderen³. Ondanks de grote uitdaging voor provincies om 51.000 opvangplaatsen te realiseren, was het voor gemeenten geen verplichting om hieraan bij te dragen.

Sinds 1 februari 2024 is het opvangen van asielzoekers door de Spreidingswet wel een wettelijke taak. Een vaste voorraad opvangplekken door heel Nederland moet schommelingen in instroom en bezetting in de toekomst beter gaan opvangen. Het aantal beschikbaar te stellen opvangplekken is verdeeld over de twaalf provincies, waarbinnen middels een verdeelsystematiek het aantal opvangplaatsen per gemeente wordt bepaald. Dat betekent dat iedere gemeente een opgave heeft voor de opvang van asielzoekers. De gestelde opgave is gerelateerd aan het inwoneraantal en de sociaaleconomische score van een gemeente. Individuele gemeenten worden echter niet afgerekend op hun eigen opgave; de som van de gemeentelijke opgaven moet op provinciaal niveau gehaald worden. De wettelijke taak houdt in dat van gemeenten een bijdrage wordt verwacht in het ter beschikking stellen van accommodaties of locaties die geschikt zijn om nieuwe asielopvang te realiseren of bestaande asielopvang te continueren. Deze opvangplaatsen dienen duurzaam ter beschikking te worden gesteld, dat wil zeggen voor minimaal vijf jaar.

De provincie Groningen haalt begin 2023 ruim de doelstellingen wat betreft het opvangen van asielzoekers. De opgave van de provincie in 2024 is om 2.715 asielzoekers op te vangen. Mede dankzij 'Ter Apel' haalt de provincie deze opgave ruim. Gemeente Het Hogeland draagt haar steentje bij door 500 asielzoekers en statushouders in de huidige noodopvanglocaties op te vangen.

Binnen deze context valt de opgave voor Het Hogeland om in de toekomst asielzoekers op te vangen op duurzamere locatie(s) dan nu het geval is.

1.4 Lokale context

De gemeente Het Hogeland kent een rijke historie wat betreft de opvang van asielzoekers. De gemeente Het Hogeland ontstond op 1 januari 2019 door een fusie van de gemeenten Bedum, Eemsum, De Marne en Winsum. De geschiedenis van de asielopvang gaat in sommige gevallen dan ook terug tot de geschiedenis van deze individuele gemeenten.

Vanaf 2002 tot de oprichting van de gemeente Het Hogeland zijn er meerdere azc's geweest onder andere in de kernen Ulrum, Leens, Winsum, Uithuizen en Usquert. Tijdens de asielcrisissen werden deze opgebouwd maar ook weer afgebroken als de crisis voorbij was. Het aantal asielzoekers dat opgevangen werd, was zeer divers en liep uiteen van ongeveer 250-700 asielzoekers. Dit alles onder de exploitatie verantwoordelijkheid van het COA. Naast deze azc's waren er ook kleinschalige particuliere opvanginitiatieven. Ook na 2019 (het ontstaan van de nieuwe gemeente Het Hogeland) bleef de vraag naar opvang van asielzoekers groot. Dit kwam met name ook door de komst van Oekraïense vluchtelingen. Daarnaast kregen de gemeente te maken met de opvang van Afghanen en de overloop waarmee het aanmeldcentrum in ter Apel mee te maken had.

Gemeente Het Hogeland wil haar verantwoordelijkheid nemen en asielzoekers opvangen omdat ieder mens recht heeft op een veilige plek om te wonen. Ook vindt de gemeente dat de opvang menswaardig moet zijn en streeft ze naar kwalitatief goede opvang. Daarom wil de gemeente investeren in duurzame en kwalitatief goede opvangplekken. De opgaven rond statushouders en Oekraïners staan hier los van en worden hier buiten beschouwing gelaten.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 bespreken we onze bevindingen. We zetten de belangrijkste en meest genoemde kaders voor opvang van asielzoekers uiteen, die wij vanuit de verschillende gesprekken met stakeholders hebben gekregen. In hoofdstuk 3 verkennen we de verschillende ingrediënten voor scenario's, en de criteria die hier aan ten grondslag liggen op basis van onze bevindingen. In hoofdstuk 4 schetsen we de scenario's en in paragraaf 4.4 schetsen we het vervolg.

HOOFDSTUK 2

Bevindingen

Er zijn 25 gesprekken gevoerd met verschillende personen en organisaties die direct of indirect te maken hebben met de opvang van asielzoekers. Deze organisaties staan in bijlage 1 genoemd. Hieronder vatten we de belangrijkste bevindingen van die gesprekken samen. Deze bevindingen zijn input voor de scenario's die in hoofdstuk 4 van het rapport beschreven worden.

2.1 Bevindingen

Ons onderzoek naar asielzoekersopvang in Het Hogeland heeft negen belangrijke bevindingen opgeleverd voor scenario's voor duurzame opvang.

1. Locatie

De gemeente Het Hogeland strekt zich uit over diverse kernen, variërend van grote kernen van meer dan 5.000 inwoners, tot een aantal kleine buurtschappen. Het is belangrijk dat bij de keuze van een locatie de omvang van de asielopvang in verhouding staat tot de grootte van de kern. Daarnaast is het van belang dat de locaties strategisch worden geplaatst ten opzichte van bijvoorbeeld een supermarkt en het openbaar vervoer. Bovendien moet er worden gezorgd voor veilige voetpaden, gezien deze vaak worden gebruikt door de inwoners om zich te verplaatsen. Nabijheid van openbaar vervoer is essentieel, niet alleen voor de inwoners maar ook voor het personeel van het COA.

2. Voorzieningen en Participatie

Op dit moment is het voorzieningenniveau voor asielzoekers in Het Hogeland hoog. Voor de kinderen is er goed onderwijs georganiseerd in een internationale schakelklas, en ook het basisonderwijs is goed georganiseerd. Daarnaast werken diverse vrijwilligers samen op de twee locaties, Stichting Winsum en een organisatie in Uithuizen, en zijn zij betrokken bij het organiseren van activiteiten rond de noodopvang.

Een voorbeeld is een sinterklaas uitje, het inzamelen van speelgoed, of het regelen van een kerstboom. Vrijwilligers spreken bijvoorbeeld ook de wens uit om asielzoekers gelijk mee te laten doen in de samenleving, zoals via sportverenigingen en vrijwilligerswerk.

Gesprekspartners geven aan dat het belangrijk is om dit voorzieningenniveau te behouden. Niet alleen om de bezettingsgraad van schoolklassen te behouden, maar ook om de integratie van asielzoekers in de samenleving te bevorderen, bijvoorbeeld in de vorm van sportverenigingen en vrijwilligerswerk.

3. Aantallen en doelgroep

De gemeente geeft aan dat zij graag wil voldoen aan de spreidingswet, en daarmee minimaal 251 asielzoekers wil opvangen op de nieuwe permanente locatie(s). Een definitief gewenst aantal wordt daarin niet genoemd, maar hangt samen met de locatie-mogelijkheden en de verhouding tot het dorp waar deze zich bevindt. Wel is meermaals door de gesprekspartners aangegeven dat het verstandig is om als bovengrens ongeveer 500 asielzoekers te houden, wat gelijk is aan het aantal dat nu wordt opgevangen. Het COA geeft aan dat de gemeente op dit moment nog een keuze maakt in de doelgroep die wordt opgevangen. Het zijn nu voornamelijk mensen met een status en gezinsherenigers die wachten op een woning. Met de komst van de spreidingswet is deze keuzevrijheid verloren gegaan en moeten gemeenten opvangen wat ze wordt aangeboden. Dit betekent concreet dat de grens van 10 procent alleengaande asielzoekers niet meer gehanteerd

zal kunnen worden. Het COA zorgt zelf voor een evenwichtige mix. De gemeente geeft aan hier graag over in gesprek te gaan met het COA, omdat zij de wens hebben om nog steeds een groot aantal kinderen op te vangen, voor het in stand houden van het onderwijsaanbod.

Onder de spreidingswet heeft de gemeente ook de opgave om 21 Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen op te vangen. De opvang van deze AMV-ers voor Het Hogeland is geregeld in de huidige bestuursovereenkomst die de provincie Groningen met het rijk heeft gesloten.

4. Kwaliteit en Planning

De kwaliteit van de huisvesting dient van hoog niveau te zijn, en duurzaam voor minimaal de komende 10 tot 15 jaar. Zowel permanente bouw als semipermanente bouw zijn geschikt om voor deze tijdsspanne in te zetten. Semipermanente bouw kan onder meer via container-woningen gerealiseerd worden, maar ook met kant-en-klare flexwoningen. Het meest bevorderend voor een snelle doorstroomtijd is om snel de beslissing te nemen om woningen te produceren (prefab), ook wanneer de exacte locatie nog niet volledig bouwklaar is. Zo kunnen alle procedurele stappen gezet worden terwijl de huizen al deels (in de fabriek) worden gemaakt.

Voor het college is het van belang om snel concrete stappen te zetten richting permanente opvang. De gemeente streeft ernaar om de kaders voor permanente opvang vóór de zomer van 2024 af te ronden.

5. Betrekken van inwoners

Het is van belang om de inwoners van Het Hogeland al in een vroeg stadium te betrekken bij de planvorming voor een permanente opvang. De ervaringen uit het verleden zijn daarin niet altijd positief geweest, en verschillende stakeholders geven aan dat dit een kans biedt om dat beter te doen. Inwoners willen graag betrokken worden vóórdat er een beoogde locatie is, omdat ze anders het gevoel hebben niet tijdig te worden betrokken in het proces. Ze willen graag kunnen aangeven wat zij belangrijk vinden bij het vestigen van een locatie. Daarom is het van belang dat, ondanks dat het een uitdaging zal zijn, de inwoners al vóór de keuze van de potentiële locaties te betrekken in het proces om zo goede communicatie en participatie(ervaring) te waarborgen.

Naast de inwoners willen ook de ondernemers graag meer betrokken worden bij de komst van een permanente locatie voor de opvang van asielzoekers. Ze geven aan veel te kunnen bieden, bijvoorbeeld al in het bouwproces en het onderhoud, en betreuren dat het COA hier tot op heden niet in meebeweegt. Het betrekken van de ondernemers kan tevens voor meer draagvlak zorgen.

6. Vormgeven aan opvang

Bij de keuze voor een permanente locatie moet ook een beslissing worden genomen over de vormgeving van deze locatie. Zo is het de vraag of de gemeente deze locatie later (over +15 jaar) eventueel voor andere doeleinden wil gebruiken, of dat dit echt semipermanent en alleen voor asielzoekers bedoeld is. De definitie van permanent kan daarin verschillen, van de minimumeis van het COA tot permanente bebouwing die nooit wordt afgebroken – en alles daar tussenin. Het COA maakt daarin een afweging: op een locatie met een korter contract kan minder geïnvesteerd worden dan op een locatie met een langer lopend contract. Ook de duur van de locatie bepaalt dus mede het type locatie. Daarnaast maakt het ook voor het aanzicht van de locatie uit wat voor keus wordt gemaakt. Een containerwoning geeft een ander omgevingsbeeld dan een locatie met stenen huizen, al dan niet permanent.

7. Positieve ervaringen

De ervaringen met de huidige asielopvang zijn overwegend neutraal tot positief. Er zijn in de afgelopen jaren met de huidige noodopvang geen noemenswaardige incidenten geweest. Wel geeft men aan dat de locaties nu redelijk ver van de bewoonde wereld afliggen, en er daarom ook weinig verbinding mogelijk is. Tevens hebben de locaties een slagboom, beveiliging en een groot hek. Diverse inwoners hebben aangegeven dat zij het zouden waarderen als een permanente locatie meer verbinding, ook fysiek, met het dorp zou hebben, en ze op die manier ook gemakkelijker kunnen integreren in het dorp. Het is echter zo dat asielzoekers slechts tijdelijk in de asielopvang verblijven en daarna naar hun definitieve plek gaan, meestal ergens anders in Nederland. Daardoor is de mogelijkheid, om écht te integreren in de gemeente, vaak beperkt. Deze houding van inwoners biedt echter wel perspectief om te onderzoeken hoe een opvanglocatie meer verbonden kan worden met het dorp.

8. Onderwijs

Een belangrijke voorziening voor de asielzoekers is het verzorgen van onderwijs aan de kinderen. Op dit moment wordt zowel primair onderwijs (nu in Uithuizermeeden en straks in Winsum) als voortgezet onderwijs (in Warffum) aangeboden, voor in totaal circa 210 kinderen. Dit zijn 6 klassen in het primair en 8 klassen in het voortgezet onderwijs. In Warffum is het onderwijs gehuisvest in een oud schoolgebouw, dat eigenlijk niet meer in gebruik was, en gesloopt moet worden. In de huidige situatie is ongeveer 40 procent van de asielzoekers/statushouders in de noodopvang kind (totaal van primair en voortgezet onderwijs), terwijl het COA aangeeft dat dit straks bij de nieuwe locatie(s) naar verwachting slechts 20 procent zal zijn. Deze overgang is een uitdaging voor het onderwijssysteem, omdat dit betekent dat zij straks weer moeten afschalen, terwijl onduidelijk is wanneer dit precies zal zijn.

Het voortbestaan van onderwijs is niet alleen van belang voor de asielzoekers, maar potentieel ook voor het lokale onderwijs in het Hogeland, omdat ze te maken hebben met dalende leerlingaantallen.

9. Omvang locaties

In beide huidige noodopvanglocaties van het COA in Winsum en Uithuizen wonen ieder 250 asielzoekers. Voor duurzame azc locaties hanteert het COA in principe een minimum van 300 plekken. Met de spreidingswet is tevens de Motie van het lid Perin-Gopie c.s. aangenomen, over het stimuleren van duurzame kleinschalige opvang. Deze motie stelt dat kleinschalige opvang op meer draagvlak kan rekenen bij gemeenten en dat inwoners dan ook bereid zijn om in de opvang te helpen, wat de integratie ten goede komt en overlast voorkomt. Het COA geeft aan dat deze kleinschalige opvang (minder dan 150 plaatsen) mogelijk is in de vorm van pilots. In deze pilots wordt getest of een dergelijke locatie goed werkt, of deze betaalbaar is en of dit op de lange termijn haalbaar is. Onder de 150 plaatsen worden er minder voorzieningen vanuit het COA beschikbaar gesteld en moet de gemeente zelf een grotere rol pakken in de opvang (denk aan beveiliging, zorg, onderwijs, begeleiding en recreatie). Het COA kan bij deze situatie nog niet aangeven wat die verdeling in taken tussen COA en gemeente in dat geval is, omdat dat maatwerk is. De gemeente moet overwegen in hoeverre zij hier capaciteit voor kan en wil vrijmaken, en of hier een goede locatie voor beschikbaar is. Het COA is niet positief over meerdere kleine locaties in één gemeente en raadt dit af. De mogelijkheid voor kleinere locaties is eigenlijk bedoeld voor gemeenten met een kleine opgave van onder de 100 plaatsen en niet voor Het Hogeland die een opgave van 251 plaatsen heeft, aldus het COA.

2.2 Enquête onder inwoners

Tijdens het onderzoek is er een korte vragenlijst onder inwoners van het Hogeland uitgezet. Deze vragenlijst was in te vullen via de website van de gemeente. In totaal hebben 117 mensen de enquête ingevuld. We hebben de inwoners de volgende vragen gesteld:

1. Als er een opvanglocatie voor vluchtelingen in de gemeente komt, waar moet de gemeente dan rekening mee houden? (bijvoorbeeld: veilige verkeerssituaties, betrekken van lokale ondernemers, etc.)
2. Als er een opvanglocatie voor vluchtelingen in de gemeente komt, wat zou volgens u dan belangrijk zijn voor de vluchtelingen? (bijvoorbeeld: een supermarkt in de buurt, fietslessen kunnen bieden, etc.)
3. Als er een opvanglocatie voor vluchtelingen in de gemeente komt, zou u dan een bijdrage willen leveren? (bijvoorbeeld: vrijwilligerswerk, taallessen, sportlessen, etc.)
Indien ja: welke bijdrage wilt u leveren?
4. Zijn er nog andere zaken die u wilt meegeven?

Een analyse van het antwoord op de vraag waar de gemeente rekening mee moet houden, laat zien dat inwoners het belangrijk vinden dat er rekening wordt gehouden met veiligheid en overlast, dat de gemeenschap goed wordt betrokken, dat de integratie en voorzieningen goed geregeld moeten zijn en dat goede communicatie van belang is. De inwoners geven aan dat basale voorzieningen (OV, supermarkt, medische zorg en onderwijs) belangrijk zijn voor de vluchtelingen. Daarnaast pleiten veel inwoners voor activiteiten die de integratie bevorderen, zoals taallessen, fietslessen, sport- en spelactiviteiten, en culturele uitwisselingen. Het betrekken van de lokale gemeenschap wordt ook genoemd, omdat dit de integratie kan bevorderen. Men geeft aan dat dit gerealiseerd kan worden door het organiseren van gezamenlijke activiteiten en het creëren van mogelijkheden voor ontmoetingen tussen vluchtelingen en lokale bewoners. Ook is er aandacht voor de privacy en veiligheid, zowel van de vluchtelingen als van de lokale bevolking. Er zijn zorgen over mogelijke overlast, over de impact op de lokale gemeenschap en het aantal vluchtelingen dat wordt opgevangen. Tevens is er een groep inwoners die liever helemaal geen opvanglocatie in de gemeente wil hebben. Zij geven aan dat de asielzoekers overlast geven, gelukszoekers zijn en dat de opvang zeer sober moet zijn zodat ze zo snel mogelijk weer weg gaan. Dit is duidelijk niet de hoofdmoot van de reacties.

De vraag of men een bijdrage zou willen leveren wanneer er een opvanglocatie in de gemeente wordt gerealiseerd, beantwoordt 46,5 procent van de respondenten positief. Zij geven aan dat zij graag zouden willen helpen door taallessen aan te bieden of een bijdrage willen leveren bij sociale activiteiten, door bijvoorbeeld samen te koken, sportlessen te organiseren, te gaan schilderen, schaak les te geven en andere creatieve bezigheden te organiseren. Tevens zijn een aantal mensen bereid om als buddy op te treden om vluchtelingen zo te kunnen begeleiden.

Andere zaken die de inwoners zouden willen meegeven aan de gemeente zijn vooral hun zorgen met betrekking tot het asielprobleem. Ook benadrukken inwoners het belang van goede communicatie voor dit vraagstuk.

HOOFDSTUK 3

Ingrediënten voor scenario's

In dit hoofdstuk beschrijven we de randvoorwaarden en ingrediënten voor de mogelijke scenario's voor het vormgeven van permanente opvang van asielzoekers. Daarnaast beschrijven we in hoeverre het mogelijk is om een kleine locatie op te zetten, en geven we aan bij welke dorpen een azc zou passen, kijkend naar het inwoneraantal in relatie tot de omvang van een azc en naar de aanwezige verbindingen en voorzieningen.

3.1 Randvoorwaarden

Allereerst schetsen we enkele randvoorwaarden bij de scenario's. Deze randvoorwaarden zijn door vrijwel alle gesprekspartners aangegeven. Het zijn redelijke voorwaarden en ons advies is om daar niet van af te wijken.

- De omvang van de asielopvang dient in verhouding te staan tot de grootte van het dorp of de kern. Concreet betekent dat: geen groot asielzoekerscentrum bij een kleine kern. Wij hanteren daarom een norm van maximaal 5 tot 10 procent asielzoekers ten opzichte van het aantal inwoners. Dit percentage blijkt redelijk te zijn voor inwoners om een goede balans te houden tussen bewoners van het dorp en asielzoekers. Dit is uitgesplitst in paragraaf 3.4.
- De te kiezen locatie moet een goede verbinding hebben met kernen waar voorzieningen zijn en met de stad Groningen. Het liefst met de trein en anders met de bus.
- De locatie moet op loopafstand van een supermarkt zijn. Indien er nog geen voetpad aanwezig is moet deze bij de locatie worden aangelegd, waarbij rekening wordt gehouden met de verkeersveiligheid.

3.2 Keuze-ingrediënten

Om de gemeente te helpen bij het maken van een keuze voor de locatie, stellen we een aantal vragen die de basis bieden voor scenario's. We noemen dit de keuze-ingrediënten. De scenario's in hoofdstuk 4 beschrijven we naar aanleiding van deze ingrediënten.

- **Hoeveel locaties voor asielopvang wil de gemeente?** Er kan worden gekozen voor 1 grote locatie of bijvoorbeeld voor 2 of 3 kleinere locaties. Voor kleinere locaties zijn vaak meer ruimtelijke opties in een gemeente, terwijl één grote locatie juist schaalvoordelen heeft waardoor het COA betere voorzieningen kan aanbieden. Afhankelijk van hoe klein een kleine locatie is, heeft deze potentieel minder COA voorzieningen voor de bewoners.
- **Hoeveel asielzoekers wonen er in de opvang ten opzichte van het dorp waarin de locatie zich bevindt?** Het is helder dat er geen grote asiellocatie in een klein dorp kan worden geplaatst, maar er is ruimte in het bepalen hoe een asiellocatie zich idealiter in omvang verhoudt tot het inwoneraantal van een dorp. Is dat 5 of 10 procent of nog een ander percentage daartussen of daarbuiten? Afhankelijk van dit percentage maken asielzoekers een kleiner of groter deel uit van de inwoners van het dorp, en vallen ze daarmee

minder of meer op voor inwoners. Dit heeft invloed op het draagvlak van de inwoners in Het Hogeland.

- **Wil de gemeente een grote of kleinere locatie?** Zoals eerder opgemerkt geeft het COA de voorkeur aan het plaatsen van grote locaties van 400 plus plekken. Hieronder wordt kort verkend wat het COA bedoelt met grote en kleine locaties en wat groot en klein betekent in de context van Het Hogeland.

In het Ruimtelijk Functioneel Programma van Eisen van het COA wordt vermeld dat een ideale locatie minimaal 600 plekken heeft, maar dat bij hoge capaciteitsnood ook 300 plekken worden geaccepteerd. Dat is de wijze waarop het COA is ingericht en waar hun werkprocessen op zijn ingesteld. De praktijk is inmiddels anders. Momenteel is het zo dat door de hoge druk op de asielketen het COA bijna iedere locatie-omvang accepteert, als het maar op korte termijn plekken voor asielzoekers oplevert. Wel blijft het zo dat een kleine locatie voor COA lastiger te realiseren is omdat een kleinere locatie afwijkt van hun standaard werkwijze.

Met kleinschalige opvang bedoelt het COA locaties van rond de 150 plekken of minder, met een looptijd van, bij voorkeur, meer dan 5 jaar. Er zijn twee basisvarianten; een dependance van een azc in de buurt en als die er niet is, een zelfstandige locatie. Op kleinschalige locaties wonen bewoners zelfstandiger dan op een azc omdat er geen vaste begeleiding aanwezig is. Dus voor bijvoorbeeld een doktersbezoek, taallessen of recreatie moeten zij naar de hoofdlocatie of naar de gemeentevoorzieningen gaan. Het COA selecteert de bewoners. Vanaf 100 bewoners is er permanente beveiliging aanwezig. Er is geen blauwdruk voor kleinschalige opvang, het is dan altijd maatwerk.

Als hierna wordt gesproken over een grote locatie, dan betekent dit, voor Het Hogeland, een locatie van 200-500 plekken. Als het gaat over een kleinere locatie dan betreft het een locatie voor 50-200 plekken. Dit sluit aan op de wijze waarop COA er momenteel over spreekt.

- **In hoeverre moet de locatie dicht bij voorzieningen zijn geplaatst?** In principe sluiten we locaties uit die niet op loopafstand van benodigde voorzieningen zijn, zoals het OV en de supermarkt. Zijn die locaties onbespreekbaar, of komen ze weer in beeld als locaties die wel aan de voorwaarden voldoen allemaal af zouden vallen? En wat is de maximale afstand die je wilt hanteren tot deze voorzieningen? Hoe dichter een locatie bij deze voorzieningen is geplaatst, des te minder vervoersbewegingen nodig zijn. Een potentieel nadeel is

dat de voorzieningen vaak in de dorpskern zijn gelegen, en het plaatsen van een locatie nabij voorzieningen dus ook betekent dat dit nabij de dorpskern zal zijn. Een potentieel voordeel is de mogelijk snellere integratie van asielzoekers in het dorp, een betere verkeersveiligheid door minder vervoersbewegingen, en lagere kosten voor vervoer.

- ***In hoeverre is de gemeente bereid zelf inzet te plegen op een opvanglocatie?*** Als de gemeente een keuze maakt om in te zetten op een kleinere locatie, van maximaal 150 inwoners, heeft dit ook gevolgen voor de gemeentelijke inzet. Bij kleine locaties is de (verplichte) inbreng en betrokkenheid van gemeenten veel groter dan bij grotere locaties. Voor het COA is het niet mogelijk om op locaties onder de 100 bedden beveiliging te bieden. Voor het gebruik van de termen grotere en kleinere locatie, zie paragraaf 3.3. De voordelen van een kleine opvanglocatie met meer gemeentelijke voorzieningen is dat er meer invloed is op de locatie, er meer lokaal kan worden ingezet (bijvoorbeeld de beveiliging) en er makkelijker integratie kan plaatsvinden met het dorp (er hoeft bijvoorbeeld geen hek omheen). Het nadeel van een kleinere locatie is dat hier meer ambtelijke kosten aan verbonden zijn, ook voor de afstemming met diverse partijen die moet plaatsvinden om dit te realiseren. Dit betekent dat het opzetten van de locatie ook meer tijd en inzet kost. Daarnaast moet er voor de standaard COA-momenten begeleiding, taallessen etc. waarschijnlijk gereisd worden naar een locatie waar dit wél aanwezig is. Idealiter zou er dus een grotere opvanglocatie in de buurt moeten zijn.
- ***Wat voor type huisvesting wil de gemeente realiseren?*** Voor een permanente opvanglocatie kan de gemeente kiezen tussen containerwoningen, semipermanente huisvesting of permanente bouw (zie voorbeelden in bijlage 3). Ieder van deze heeft zo zijn voor- en nadelen. Een containerwoning kan relatief snel geproduceerd worden vanaf het moment dat zeker is hoeveel er geplaatst dienen te worden. Het nadeel is echter dat deze na 15 jaar aan vervanging toe zijn. Daarnaast levert het niet veel voordelen op voor de snelheid van bouwen, omdat alle nutsvoorzieningen alsnog moeten worden aangelegd, en dat kost veel tijd. Een semipermanente huisvesting kan eveneens relatief snel worden geproduceerd (vaak al in delen in een fabriek) en worden geplaatst op een locatie. Deze huizen gaan langer mee dan containerwoningen, maar ook hiervan is niet de bedoeling dat ze langer blijven staan dan ongeveer 20 jaar. Wel is de kwaliteit van huisvesting vaak beter dan die van containerwoningen, en kunnen zij eventueel later nog gebruikt worden voor andere tijdelijke huisvesting. De meest duurzame woonvorm is permanente bouw. In dat geval is het doel dat deze woningen altijd blijven staan en ze, in het geval dat dit nodig blijkt, later gebruikt kunnen worden voor reguliere bewoning. Permanente bouw ziet er tegenwoordig vaak uit als een dorp, met stenen rijtjeshuizen, en is duurzaam. In bijlage 3 laten we een voorbeeld zien van ieder type bouw.
- ***Op welke plaats wordt huisvesting gerealiseerd?*** Naast dat er bepaalde type woningbouw zijn, zijn er ook verschillende locaties waar een opvanglocatie kan worden geplaatst. In sommige gevallen kan dat in een bestaand gebouw zijn, hoewel hier in de gemeente Het Hogeland weinig plekken voor beschikbaar lijken te zijn. Daarnaast kan nog een keuze gemaakt worden tussen het plaatsen van een locatie in een dorp, of meer langs de rand/buiten het dorp. Het voordeel van de keuze voor een bestaand gebouw is dat het de huizen/gebouwen benut die er al zijn. Een nadeel is dat soms een grote verbouwing nodig is, wat veel kosten met zich meebrengt. Een voorbeeld van een locatie in een bestaand gebouw is het azc in Hengelo, in een voormalig woonzorgcentrum. Het voordeel van een locatie in een dorp is een betere integratie met de lokale bewoners van het dorp. Daarnaast kan de locatie ook qua uitstraling en bouwstijl beter geïntegreerd worden, waardoor het minder opvalt als zijnde azc. Een voorbeeld van een locatie in een dorp is Burgum. De voor- en nadelen van een locatie buiten het dorp zijn precies tegengesteld: er is minder vanzelfsprekende integratie maar het geeft mogelijk ook rust en meer draagvlak voor het dorp. Een voorbeeld van een locatie buiten het dorp is het azc in Zeist. Alle voorbeeldlocaties zijn te vinden in bijlage 3.
- ***Welke termijn vindt de gemeente acceptabel voor het bouwen van een locatie?*** Als laatste heeft de keuze ook implicaties voor het tijdsplan van bouw. De vraag is dan ook welke termijn de gemeente wil hanteren voor het bouwen van een locatie. Bij een korte termijn moeten mogelijk andere afwegingen gemaakt worden om sneller een locatie te realiseren. De bouw van de locatie, maar ook de aanleg van nutsvoorzieningen en infrastructuur, kost tijd.
- ***Hoe wil de gemeente het onderwijs aan asielzoekers vormgeven?*** Het verzorgen van adequate onderwijs-huisvesting en aanbod van regulier onderwijs (primair en voortgezet) is een taak van de gemeente. Ook voor het aanbod van voor- en voerschoolse educatie (VVE) is de gemeente verantwoordelijk. De huisvesting daarvan wordt in overleg met alle partijen georganiseerd. Het COA is daarnaast zelf verantwoordelijk voor de scholing voorafgaand aan inburgering, zoals Nederlandse les en kennis Nederlandse maatschappij. Op dit moment wordt aan asielkinderen (voortgezet onderwijs) op verschillende plekken (Uithuizermeeden en Warffum) les gegeven wat

leidt tot veel reisbewegingen. Een optie is wellicht om, met de verduurzaming van de opvang, ook de huisvesting van het onderwijs te verduurzamen. In zo'n geval zou er voor gekozen kunnen worden om (in samenhang met het Duurzaam Integraal Huisvestingsplan) de locatie voor onderwijs van asielzoekers te combineren met die van een reguliere school.

3.3 Locatie-omvang

Een belangrijk aandachtspunt dat eigenlijk alle gesprekspartners noemden, is de omvang van het dorp/de kern ten opzichte van het te vestigen azc. Die verhouding mag niet te scheef zijn; een kleine kern kan geen groot azc huisvesten. Om dit, voor alle betrokkenen herkenbare gevoel te onderbouwen, is onderstaand overzicht gemaakt.

Tabel 1 geeft de omvang van het azc als percentage van het inwoneraantal van het dorp weer. De aanname is dat maximaal 5-10 procent asielzoekers ten opzichte van het inwoneraantal van het dorp een goede verhouding is, waarbij integratie en samenwerking soepel verloopt. Deze lijst kan meegenomen worden als kader bij het kiezen en afwegen van potentiële locaties en de omvang van die locaties.

In onderstaande tabel laten we alleen de grootste dorpen zien. Voor een uitgebreide lijst van alle dorpen, zie bijlage 2. Voor de volledigheid laten we tevens zien of het dorp een supermarkt, een openbaar vervoer verbinding heeft, en of er basisonderwijs(BO) of voortgezet onderwijs(VO) in het dorp aanwezig is.

Tabel 1. Overzicht omvang dorpen en opvang asielzoekers

	Aantal asielzoekers bij max 5%	Aantal asielzoekers bij max 10%	Openbaar vervoer	Supermarkt	Onderwijs
Bedum	439	878	Trein, bus (61)	Ja	BO
Winsum	372	744	Trein, bus (36, 65, 66, 68)	Ja	BO, VO
Uithuizen	273	547	Trein, bus (36, 41, 65)	Ja	BO, VO
Uithuizermeeden	158	316	Trein, bus (41)	Ja	BO
Warffum	114	227	Trein	Ja	BO, VO
Baflo	93	186	Trein, bus (68)	Ja	BO
Leens	89	176	Bus (65, 66, 68)	Ja	BO
Eenrum	74	148	Bus (65)	Ja	BO
Ulrum	69	138	Bus (65)	Nee	BO

HOOFDSTUK 4

Drie scenario's voor permanente opvang

In dit hoofdstuk presenteren we drie scenario's voor de permanente opvang van asielzoekers in het Hogeland. Bij ieder scenario beschrijven we de situatie op basis van de keuze-ingrediënten. Daarnaast beschrijven we de voor- en nadelen van ieder scenario.

4.1 Scenario A

De gemeente kiest voor één grote locatie van 200-500 plekken die geheel wordt verzorgd door het COA en die dichtbij een groter dorp (+5.000 inwoners) ligt. De locatie moet wat betreft de omvang voldoen aan de opgave van de spreidingswet voor de gemeente, plus een marge om in de toekomst flexibel te zijn. In dit scenario is de locatie van permanente opvang alleen mogelijk in de grote dorpen, om zo te zorgen dat het aandeel asielzoekers maximaal 5-10 procent is ten opzichte van het aantal inwoners. Daarnaast betreft het een grote locatie en dit betekent dat alle voorzieningen geleverd worden door het COA, zoals de zorg, kinderopvang, beveiliging en recreatie. De locatie in dit scenario kan daardoor iets verder buiten het dorpscentrum worden geplaatst, maar dient nog altijd op loopafstand van de supermarkt en het OV te worden gebouwd.

Wat betreft het type huisvesting zijn er veel opties in het geval van één grotere locatie. Bij een grote locatie is semipermanente of permanente bouw een wenselijke optie, omdat dit de uitstraling medebepaalt (het gebouw zal groot zijn) en deze in de toekomst eventueel voor een ander doel kan worden benut. Voor permanente bouw is een wat langer tijdspad nodig, echter blijft dit bij één locatie wel beperkt tot één proces voor de gemeente.

In dit scenario is het wenselijk om onderwijs nabij te organiseren, zodat kinderen niet ver hoeven te reizen. Dit hoeft in een groot dorp niet gecombineerd te worden met een bestaande school, omdat deze scholen voldoende omvang hebben om voort te bestaan, zonder extra leerlingen vanuit de opvanglocatie. Daarnaast hebben deze leerlingen een extra ondersteuningsbehoefte waardoor dit door het lokale onderwijs als een last kan worden ervaren. Het onderwijs kan daarom het beste separaat, maar wel in de nabije omgeving, georganiseerd worden.

4.1.1 De voor- en nadelen van scenario A

De voordelen van dit scenario zijn:

- Het inrichten van de locatie, en alle voorzieningen als er asielzoekers zitten, worden door het COA geregeld. Een gemeente wordt volledig ontzorgd; op het moment dat het gebouw er staat, neemt het COA het beheer over.
- Het voorzieningenniveau vanuit het COA voor een locatie van dergelijke omvang is hoog. Denk aan scholing, zorg, veiligheid, koken, wassen, enzovoorts.
- Eén grote locatie is een efficiënte besteding van schaarse middelen.
- De gemeente hoeft maar op één plek met de omgeving in dialoog, voor de vestiging van een opvang.

De nadelen van dit scenario zijn:

- De impact op omwonenden is door het hoge aantal plekken op één locatie groot. De ervaring in het land leert dat tegen grote locaties vaak meer weerstand is dan tegen kleine locaties.
- Er zijn minder opties binnen de gemeentegrenzen voor een grote locatie omdat deze altijd bij een grote kern zal liggen. Een grote locatie legt meer beslag op ruimte, drukte, enzovoorts.
- Doordat het COA alles organiseert is er geen ruimte voor lokale vrijwilligers en ondernemers, om bij te dragen aan het realiseren en onderhouden van een locatie.
- Bij deze omvang van een locatie is het lastiger om de opvanglocatie goed te laten integreren in de lokale samenleving. De locatie is meer op afstand, zal meer beveiligd zijn en is zelfstandig wat betreft de voorzieningen. Daardoor zal integratie in het dagelijks leven binnen het dorp minder zijn.
- De dorpen waar scenario A op van toepassing zouden zijn worden genoemd in Bijlage 2.

4.2 Scenario B

De gemeente kiest voor twee of drie locaties die dicht bij een groter of middelgroot dorp (+1.500 inwoners) liggen. Daarbij wordt gekozen voor één grote locatie van 200-500 plekken en een of meerdere kleine locaties van 50-200 plekken. De grote locatie fungeert hierbij als hoofdlocatie waar de voorzieningen zich bevinden, de kleinere locaties als satelliet-locaties kunnen hier gebruik van maken. Op deze manier worden de voorzieningen volledig door COA verzorgd en is dat niet de primaire zorg van de gemeente. Wanneer kleinere satelliet-locaties worden gerealiseerd is er meer samenwerking met de lokale gemeenschap mogelijk en kan er meer lokaal georganiseerd worden. De (kleinere) locaties in dit scenario zullen dan ook dicht bij een dorp geplaatst worden om deze verbinding te bewerkstelligen.

Om de balans van maximaal 5 tot 10 procent asielzoekers ten opzichte van het aantal inwoners te hanteren, gaan we uit van de grote kernen in de gemeente. Tevens moeten de locaties zich op loopafstand van de supermarkt en het OV bevinden. In een gemeente met dunbevolkte kernen is het makkelijker om goed de verbinding te maken als de locatie ook kleinschaliger is, zodat de verhouding tussen het aantal inwoners en asielzoekers niet scheef wordt.

Wat betreft het type huisvesting is er veel mogelijk voor deze kleinere locaties. Permanente bouw is een goede optie omdat kleinschalige locaties in de toekomst gemakkelijk in een woonwijk opgenomen kunnen worden. Dit verbetert de kwaliteit van huisvesting en de uitstraling van de locatie. Voor permanente bouw is wel een wat langer tijdspad nodig, en vraagt met meerdere locaties ook om meer inzet van de gemeente. Er kan ook gekozen worden voor semipermanente bouw. Omdat de locaties in dit scenario dicht bij het dorpscentrum komen te liggen is het belangrijkste dat dit een goede uitstraling heeft ten opzichte van andere gebouwen en huizen in het dorp.

In het geval van kleinere locaties kunnen de gemeenten en de gemeenschap ook zelf bijdragen aan de voorzieningen op een locatie, in overleg met het COA. De gemeente moet goede afspraken maken met het COA, omdat zij niet in alle gevallen hun brede palet aan voorzieningen kunnen realiseren op een kleinere locatie. In dit geval zou het onderwijs in de buurt van één van de verschillende locaties kunnen worden georganiseerd. Indien het om een kleine kern gaat, zou samengewerkt kunnen worden met een bestaande school, om zo ook het voortbestaan van het lokale onderwijs beter te garanderen.

4.2.1 De voor- en nadelen van scenario B

De voordelen van dit scenario zijn:

- Door de constructie met een hoofdlocatie en satelliet-locaties blijft COA verantwoordelijk voor voorzieningen en komt dat niet allemaal op de schouders van de gemeente maar geven de kleinere (satelliet) locaties wel de ruimte voor samenwerking met de lokale samenleving.
- Een kleinere locatie geeft de mogelijkheid zelf als gemeente/gemeenschap bij te dragen aan de voorzieningen van een locatie.
- Er is meer draagvlak onder de bevolking voor een kleinere locatie.
- Er zijn waarschijnlijk meer percelen binnen de gemeente waar een kleine locatie gerealiseerd kan worden.
- Mogelijk kan aangesloten worden bij een lokale school voor de huisvesting van de asielkinderen, omdat het om kleinere aantallen leerlingen per locatie gaat.

De nadelen van dit scenario zijn:

- Een grote locatie met satelliet-locaties vraagt ook vanuit het COA meer organiserend vermogen en maatwerk, terwijl de organisatie onder hoge druk werkt door de grote toestroom van asielzoekers naar Nederland, en daardoor weinig capaciteit vrij heeft die nodig is voor maatwerk.
- Het COA is niet positief over meerdere kleine locaties in één gemeente en raadt dit af. De mogelijkheid voor kleinere locaties is eigenlijk bedoeld voor gemeenten met een kleine opgave van onder de 100 plaatsen.
- De gemeente moet op meerdere locaties de dialoog aan met omwonenden. Dat is intensief en geeft meer kans op weerstand.
- Samen met het COA een locatie vormgeven vraagt grote inzet in ambtelijke capaciteit van een gemeente. Vaak is die niet voorhanden.
- De dorpen waar scenario B op van toepassing zouden zijn, worden genoemd in Bijlage 2.

4.3 Scenario C

De gemeente kiest voor twee of drie kleinere locaties van tussen de 50-200 plekken, die zowel bij een groter als kleiner dorp kunnen liggen. Daarbij wordt dus gekozen voor alleen kleine locaties wat betekent dat de gemeente alle voorzieningen moet organiseren. In dit scenario wordt een maximum van 5 tot 10 procent asielzoekers ten opzichte van het aantal inwoners gehanteerd, echter worden er ten opzichte van de andere scenario's ook kleinere kernen van de gemeente in overweging genomen bij het zoeken naar een locatie. Wel gaan we uit van minimaal 50 asielzoekers conform de ondergrens van een kleine locatie, wat betekent dat een dorp tenminste 500 inwoners moet hebben. Omdat als gezegd er kleine locaties worden gerealiseerd, worden minder voorzieningen geregeld vanuit het COA en heeft de gemeente een grotere rol in het regelen van gezondheidszorg, begeleiding en beveiliging. De locaties in dit scenario kunnen in kleinere dorpen worden gerealiseerd, echter dienen zij zich nog altijd op loopafstand van de supermarkt en het OV te bevinden.

Permanente bouw is een goede optie omdat kleinschalige locaties in de toekomst gemakkelijk in een woonwijk opgenomen kunnen worden. Dit verbetert de kwaliteit van huisvesting en de uitstraling van de locatie. Het is wenselijk om goed aan te sluiten bij de lokale gemeenschap, en daarom van belang om niet ver buiten de kleinere dorpskernen de locatie te bouwen.

4.3.1 De voor- en nadelen van scenario C

De voordelen van dit scenario zijn:

- Meer fysieke locaties om uit te kiezen. Door meer dorpen als optie te nemen is ook de keuze aan potentiële locaties groter.
- Een kleinere locatie geeft de mogelijkheid zelf als gemeente/gemeenschap bij te dragen aan de voorzieningen van een locatie.
- Er is meer draagvlak onder de bevolking voor een kleinere locatie.
- Er zijn waarschijnlijk meer percelen beschikbaar binnen de gemeente waar een kleine locatie gerealiseerd kan worden.
- Mogelijk kan aangesloten worden bij een lokale school voor de huisvesting van de asielkinderen omdat het om kleinere aantallen leerlingen per locatie gaat.

De nadelen van dit scenario zijn:

- De verhouding tussen bewoners van het azc en aantal inwoners van het dorp kan uit balans raken. Zie ook de tabel met 5 tot 10 procent asielzoekers als percentage van het aantal inwoners van een kern.
- Lager voorzieningenniveau in de omgeving van het azc omdat er niet altijd winkels en goed openbaar vervoer aanwezig zijn, want ook kleinere dorpen zijn een optie voor een azc.
- Een kleine locatie heeft minder voorzieningen vanuit het COA. De gemeente moet meer zelf organiseren en dat vraagt een flinke capaciteit. Hierbij gaat het om bijvoorbeeld beveiliging, begeleiding, zorg, taallessen en recreatie. Het COA maakt hier afspraken over met de gemeente.
- Een kleinere locatie vraagt ook vanuit het COA meer organiserend vermogen en maatwerk, terwijl de organisatie onder hoge druk werkt door de grote toestroom van asielzoekers naar Nederland, en daardoor weinig capaciteit vrij heeft die nodig is voor maatwerk.
- Het COA is niet positief over meerdere kleine locaties in één gemeente en raadt dit af. De mogelijkheid voor kleinere locaties is eigenlijk bedoeld voor gemeenten met een kleine opgave van onder de 100 plaatsen.
- De gemeente moet op meerdere locaties de dialoog aan met omwonenden. Dat is intensief en geeft meer kans op weerstand.
- Samen met het COA een locatie vormgeven vraagt grote inzet in ambtelijke capaciteit van een gemeente. Vaak is die niet voorhanden.
- De dorpen waar scenario C op van toepassing zouden zijn worden genoemd in Bijlage 2.

4.4 Afsluiting

Met het formuleren van bovenstaande scenario's ronden wij de opdracht af die gemeente Het Hogeland aan Berenschot heeft gegeven. Wij wensen het college en de raad veel wijsheid en succes met de ingezette koers om als gemeente te kiezen voor de permanente opvang van vluchtelingen. De vorm waarin die opvang plaatsvindt, moet nog gekozen worden maar de richting is duidelijk. Het rapport wordt in de raad besproken, daar zal de keuze gemaakt worden welk scenario uit dit advies Het Hogeland gaat uitvoeren.

Inmiddels is er een hoofdlijnenakkoord van een nieuwe nationale regering. Daarin wordt een gewenste koerswijziging op asiel beschreven. Wij wensen gemeente Het Hogeland veel succes in het navigeren, lokaal, provinciaal en landelijk op dit gevoelige dossier.

BIJLAGE 1

Gevoerde gesprekken met stakeholders

Gesproken organisaties:

- Gemeente Het Hogeland
  - Collega's van HII
  - Gebiedsontwikkeling
  - Grondzaken
  - Vastgoed
  - Huisvesting
  - Wonen
  - Opvang Oekraïense vluchtelingen
  - Onderwijs
  - Wmo
  - OOV
  - Communicatie
  - Programma Versterking
  - Programma Eemshaven
  - Gemeenteraad
  - College van burgemeester en wethouders
- COA (3x gesproken)
- Stichting Winsum
- Stichting Uithuizen
- Ondernemers Winsum
- Voormalig Colourful Het Hogeland
- Provincie Groningen
- Mensenwerk Het Hogeland
- Gebiedscoöperatie (Vakland) het Hogeland
- Vluchtelingenwerk

BIJLAGE 2

Dorpen in het Hogeland

Dorpen	Inwoners	Asielzoekers % t.o.v. inwoners		Trein, bus, geen?	Supermarkt	Onderwijs	Scenario A, B, C
		5%	10%				
Bedum	8780	439	878	Trein, bus (61)	Ja	BO	A, B
Winsum	7446	372,3	744,6	Trein, bus (36, 65, 66, 68)	Ja	BO, VO	A, B
Uithuizen	5472	273,6	547,2	Trein, bus (36, 41, 65)	Ja	BO, VO	A, B
Uithuizermeeden	3162	158,1	316,2	Trein, bus (41)	Ja	BO	B, C
Warffum	2272	113,6	227,2	Trein	Ja	BO, VO	B, C
Baflo	1866	93,3	186,6	Trein, bus (68)	Ja	BO	B, C
Leens	1759	87,95	175,9	Bus (65, 66, 68)	Ja	BO	B, C
Eenrum	1485	74,25	148,5	Bus (65)	Ja	BO	C
Ulrum	1379	68,95	137,9	Bus (65)	Nee	BO	C
Usquert	1373	68,65	137,3	Trein, Bus (61)	Nee	BO	C
Kloosterburen	1267	63,35	126,7	Bus (68)	Nee	BO	C
Zoutkamp	1203	60,15	120,3	Bus (65)	Ja	BO	C
Roodeschool	1152	57,6	115,2	Bus (41)	Nee	BO	C
Sauwerd	1132	56,6	113,2	Bus (65, 163)	Ja, klein	BO	C
Zuidwolde	1019	50,95	101,9	Bus (61)	Nee	BO	C
Wehe-den Hoorn	742	37,1	74,2	Bus (65)	Nee	BO	C
Adorp	697	34,85	69,7	Bus (65, 163)	Nee	BO	C
Kantens	662	33,1	66,2	Bus (61)	Nee	BO	C
Onderdendam	581	29,05	58,1	Bus (61)	Nee	BO	C
Zandweer	577	28,85	57,7	Alleen buurtbus	Nee	BO	C
Den Andel*	434	21,7	43,4				
Pieterburen*	417	20,85	41,7				
Noordwolde*	280	14	28				
Warfhuizen*	266	13,3	26,6				
Westernieland*	246	12,3	24,6				
Oudeschip*	242	12,1	24,2				
Rasquert*	217	10,85	21,7				
Houwerzijl*	206	10,3	20,6				
Hornhuizen*	191	9,55	19,1				
Mensingeweer*	187	9,35	18,7				
Vierhuizen*	181	9,05	18,1				
Rottum*	171	8,55	17,1				
Zuurdijk*	151	7,55	15,1				
Lauwersoog*	145	7,25	14,5				
Oosternieland*	137	6,85	13,7				
Wetsinge*	130	6,5	13				
Oldenzijl*	108	5,4	10,8				
Tinallinge*	101	5,05	10,1				
Schouwerzijl*	93	4,65	9,3				
Stitswerd*	92	4,6	9,2				
Niekerk*	73	3,65	7,3				
Eppenhuizen*	69	3,45	6,9				

Dorpen	Inwoners	Asielzoekers % t.o.v. inwoners		Trein, bus, geen?	Supermarkt	Onderwijs	Scenario A, B, C
		5%	10%				
Startenhuizen*	16	0,8	1,6				
Eemshaven*	2	0,1	0,2				

* Voor alle kernen met minder dan 500 inwoners worden geen voorzieningen weergegeven, omdat zij niet in aanmerking komen voor de scenario's (uitgaande van locaties van >50 asielzoekers).

BIJLAGE 3

Voorbeelden type opvang

Containerwoningen:

Voorbeeld Zeist, Kampweg (Utrecht)

Geopend in 2023, looptijd tot 2028. Het asielzoekerscentrum bevindt zich op het terrein Kamp van Zeist (gemeente Zeist). Deze locatie biedt ruimte aan 400 asielzoekers.

Voorbeeld azc Drachten, Noorderend:

Het azc Drachten heeft 600 plekken en de bestuursovereenkomst loopt tot 2034. Op azc Drachten Noorderend zijn een asielzoekerscentrum (azc), een procesopvanglocatie (pol) en zijn alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv) gehuisvest.

Semipermanente woningen:

Voorbeeld Echt-Susteren, Pepinusbrug (Limburg)

De opvanglocatie in de gemeente Echt-Susteren kan maximaal 420 asielzoekers huisvesten. Echt-Susteren is centraal gelegen tussen Roermond en Sittard-Geleen. Het azc-gebouw is semipermanent van aard. De opvanglocatie bestaat inmiddels ruim 20 jaar.

Permanente woningen:

Voorbeeld azc Winterswijk (Gelderland)

Het azc ligt midden in de wijk De Rikker. Het azc is echt onderdeel van de wijk: er staat geen hek omheen, er is geen slagboom en er hangen geen camera's. De contacten met de buurt zijn goed, hier is veel in geïnvesteerd. Het azc is duurzaam gebouwd en bestaat uit woningen die later eventueel omgebouwd kunnen worden tot sociale huurwoningen. Het centrum is erop gericht gebruik te maken van de faciliteiten die Winterswijk biedt. Het azc kan maximaal 500 asielzoekers huisvesten.

Voorbeeld azc Burgum (Friesland)

Geopend september 2021. Alle semipermanente bouw is vervangen door duurzame stenen huizen. De woningen zijn goed geïsoleerd, energiezuinig en ook goed geluid geïsoleerd. Er is plaats voor maximaal 625 bewoners. Mocht op termijn de asielopvang er niet meer nodig zijn, dan zijn de woningen geschikt voor permanente reguliere bewoning. De bouwplannen werden samen met de gemeente, ontwerpers en omwonenden gemaakt. Het azc heeft de vorm van een woonwijk en is geïntegreerd in de omgeving.

In bestaande bouw

Voorbeeld Hengelo, Havezatenlaan (Overijssel)

Het asielzoekerscentrum Hengelo is een voormalig woonzorgcentrum voor ouderen en bestaat uit 78 appartementen verdeeld over 4 verdiepingen. Voor de bewoners zijn gezamenlijke keukens en sanitaire ruimtes beschikbaar. Er is een aantal ruime tuinen met terrassen. De gemeenschappelijke ontmoetingsruimte wordt gebruikt als recreatieruimte voor bewoners. Voor de kinderen zijn er speeltoestellen in de binnentuin. De locatie ligt dichtbij winkelcentra en het centrum van Hengelo is op loopafstand. Daarnaast zijn er goede busverbindingen naar de binnenstad, het treinstation en omliggende plaatsen.

‘WIJ ZIJN BERENSCHOT, GRONDLEGGER VAN VOORUITGANG’

Nederland is continu in ontwikkeling. Maatschappelijk, economisch en organisatorisch verandert er veel. Al ruim 85 jaar volgen wij als adviesbureau deze ontwikkelingen op de voet en werken we aan een vooruitstrevende samenleving. De behoefte om iets fundamenteels te betekenen voor mens en maatschappij zit in onze genen. Met onze adviezen en oplossingen hebben we dan ook actief meegebouwd aan het Nederland van vandaag. Altijd op zoek naar duurzame vooruitgang.

Alles wat we doen is onderzocht, onderbouwd en vanuit meerdere invalshoeken bekeken. Zo komen we tot gefundeerde adviezen en slimme oplossingen. Die zijn op het eerste gezicht misschien niet altijd de meest voor de hand liggende. Juist deze eigenzinnigheid maakt ons uniek. Daarbij zijn we niet van symptoombestrijding. En gaan pas naar huis als het is opgelost.

Berenschot Groep B.V.

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht

Postbus 8039, 3503 RA Utrecht

030 2 916 916

www.berenschot.nl